

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**
Кафедра економіки підприємства ім. проф. І.Н. Романенка

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан факультету

_____ А.Д. Діброва

“ _____ ” _____ 2020р.

РОЗГЛЯНУТО І СХВАЛЕНО

на засіданні кафедри економіки підприємства

ім. проф. І.Н. Романенка

Протокол № 14 від “18”06_2020 р.

Завідувач кафедри

_____ С.М. Рогач

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ЕКОНОМІЧНІ І ФІНАНСОВІ РИЗИКИ»

Спеціальність 072 Фінанси, банківська справа та страхування _____

Спеціалізація _____

Факультет економічний

Розробник к.е.н., доцент Мірзоєва Т.В. _____

(посада, науковий ступінь, вчене звання)

1. Опис навчальної дисципліни «Економічні і фінансові ризики»

(назва)

Галузь знань, напрям підготовки, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень		
Освітньо-кваліфікаційний рівень	бакалавр	
Галузь знань	07 Управління та адміністрування	
Спеціальність	072 Фінанси, банківська справа та страхування	
Спеціалізація		
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	вибіркова	
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів ECTS	4	
Кількість змістових модулів	2	
Курсовий проект (робота) (за наявності)	-	
Форма контролю	Залік	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік підготовки (курс)	4	4
Семестр	7	7
Лекційні заняття	15 год.	6 год.
Практичні, семінарські заняття	15 год.	6 год.
Лабораторні заняття	-	-
Самостійна робота	-	-
Індивідуальні завдання		
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми навчання	2	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Завданням вивчення дисципліни є засвоєння методичних підходів щодо аналізу ризику та управління ним; оволодіння навичками самостійно здійснювати аналіз, ідентифікацію та оцінювання ризику, використовуючи комп'ютерну техніку та програмно-математичні комплекси.

Метою вивчення дисципліни є опанування теоретичними основами ідентифікації ризику та управління ним, набуття практичних навичок вимірювання ступеня ризику й вибору способу його зниження.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- наукові підходи до трактування провідних економічних понять, "економічний ризик", "ризикова ситуація", "невизначеність", "управління ризиком", "ризик-позиція" і т.ін.;
- класифікацію ризиків підприємницької діяльності, шляхи зниження та усунення ризиків;
- основні принципи здійснення аналізу ризику, його врахування та управління ним.

вміти:

- проводити аналіз ризиків, які притаманні діяльності підприємств в умовах ринкової економіки;
- впроваджувати в практику діяльності принципи прийняття господарських рішень в умовах невизначеності та ризику;
- оцінювати та враховувати ризик, управляти ним, застосовуючи відповідні способи його зниження.

Набуття компетентностей:

загальні компетентності (ЗК):

ЗК3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК8. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК9. Здатність до адаптації та дій в новій ситуації.

фахові (спеціальні) компетентності (ФК):

СК1. Здатність виявляти знання та розуміння проблем предметної області, основ функціонування сучасної економіки на мікро-, мезо-, макро- та міжнародному рівнях.

СК3. Розуміння особливостей провідних наукових шкіл та напрямів економічної науки.

СК4. Здатність пояснювати економічні та соціальні процеси і явища на основі теоретичних моделей, аналізувати і змістовно інтерпретувати отримані результати.

СК6. Здатність застосовувати економіко-математичні методи та моделі для вирішення економічних задач.

СК8. Здатність аналізувати та розв'язувати завдання у сфері економічних і соціально-трудоуних відносин.

СК14. Здатність поглиблено аналізувати проблеми і явища в одній або декількох професійних сферах з врахуванням економічних ризиків та можливих соціально-економічних наслідків.

3. Програма та структура навчальної дисципліни для повного терміну денної та заочної форм навчання

1	Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
		денна форма					Заочна форма						
		усього	у тому числі					усь ого	у тому числі				
			л	п	лаб	ін д	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р
2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13		
Змістовий модуль 1. Сутність та методологія ризиків													
	Тема 1. Економічна сутність та значення ризиків	4	2	2				2	1	1			
	Тема 2. Якісне та кількісне оцінювання підприємницьких ризиків	4	2	2				2	1	1			
	Тема 3. Ризик та елементи теорії корисності	2	1	1				1	1				
	Тема 4. Методи аналізу і моделювання ризику	4	2	2				1		1			
	Разом за змістовим модулем 1	14	7	7				6	3	3			
Змістовий модуль 2. Методи управління ризиками													
	Тема 1. Невизначеність як першопричина ризику підприємницької діяльності	2	2					2	1	1			

Тема 2. Критерії прийняття рішень в умовах невизначеності та ризику	4	2	2									
Тема 3. Управління ризиками	4	2	2				1	1				
Тема 4. Мінімізація економічних ризиків	4	2	2				1		1			
Разом за змістовим модулем 2	16	8	8				6	3	3			
Курсовий проект (робота) (якщо є в робочому навчальному плані)												
Усього годин	30	15	15				12	6	6			

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Економічна сутність та значення ризиків	2
2	Якісне та кількісне оцінювання підприємницьких ризиків	2
3	Ризик та елементи теорії корисності	1
4	Методи аналізу і моделювання ризику	2
5	Невизначеність як першопричина ризику підприємницької діяльності	2
6	Критерії прийняття рішень в умовах невизначеності та ризику	2
7	Управління ризиками	2
8	Мінімізація економічних ризиків	2

5. Контрольні запитання, комплекти тестів для визначення рівня засвоєння знань студентів.

Контрольні запитання до модуля 1

1. Що таке ризик?
2. Назвіть види ризиків за декількома класифікаційними ознаками.
3. Вкажіть методи оцінки ризиків
4. Зони та області ризику
5. Назвіть види фінансових ризиків

6. В чому полягає сутність ризикової ситуації?
7. Які основні принципи аналізу ризику?
8. Сутність якісного аналізу ризику
9. В чому полягає сутність теорії корисності?
10. Що означає поняття «господарське рішення»?
11. Назвіть методи аналізу ризику
12. Які основні методи моделювання ризику?

Тестові завдання до модуля 1

1. Які розрізняють типи невизначеності залежно від засобів визначення ймовірності?
 - a) об'єктивна;
 - b) статична;
 - c) суб'єктивна;
 - d) нестатична;
 - e) випадкова.
2. За ступенем ймовірності настання подій розрізняють:
 - a) об'єктивну невизначеність;
 - b) повну визначеність;
 - c) повну невизначеність;
 - d) суб'єктивну невизначеність;
 - e) часткову невизначеність.
3. Невизначеність як можливість відхилення результату від очікуваного (або середнього) значення як в меншу, так і в більшу сторону, – це:
 - a) «спекулятивна» невизначеність;
 - b) «чиста» невизначеність.
4. Яка з наведених нижче причин сприяє виникненню невизначеності під час реалізації ГР в організації?
 - a) брак повної та достовірної інформації;
 - b) поганий настрій керівника під час розроблення ГР;
 - c) несправність комп'ютера.
6. Критерій песиміста, що орієнтується на кращий з гірших результатів, вважається фундаментальним критерієм. Йдеться про:
 - a) критерій Гурвіца;
 - b) критерій Вальда;
 - c) критерій Севіджа.
7. Використання критерію є доцільним тільки за умови достатньої фінансової стабільності підприємства, коли є впевненість, що випадковий збиток не призведе до повного краху. Ідеться про:

- a) критерій Гурвіца;
 - b) критерій Вальда;
 - c) критерій Севіджа.
8. Це правило називають ще правилом оптимізму-песимізму. Йдеться про:
- a) правило Гурвіца;
 - b) правило максимін;
 - c) правило мінімакс.
9. Умова, за якої корисність очікуваного доходу менша, очікувана корисність — це умова:
- a) схильності до ризику;
 - b) несхильності до ризику;
 - c) байдужості до ризику.

Варіант 2

1. Колективними методами експертної оцінки є:
- a) інтерв'ю;
 - b) експертні методи, що ґрунтуються на роботі спеціальних комісій;
 - c) аналітичні експертні оцінки.
2. Який з методів аналізу господарських рішень дає змогу відокремити вплив одного чинника на узагальнюючі показники виробничо-господарської діяльності, включаючи дію інших чинників?
- a) ланцюговий метод;
 - b) балансовий метод;
 - c) метод порівняння;
 - d) індексний метод;
 - e) метод елімінування.
3. На використанні інформації про минулий позитивний досвід організації (низки інших організацій) у певній сфері діяльності ґрунтуються:
- a) статистичні методи;
 - b) аналітичні методи;
 - c) математичні методи.
4. Теорія гри ефективно реалізується за умови, що:
- a) ситуації мають подібний характер або повторюються;
 - b) у процесі прийняття рішень беруть участь кілька осіб з різними предметами заінтересованості;
 - c) рішення розраховані на широке коло споживачів.
5. Експертний метод реалізації ГР ефективно використовується за умови, коли:
- a) ситуації мають подібний характер або повторюються;
 - b) у процесі прийняття рішень беруть участь кілька осіб з різними предметами заінтересованості;
 - c) рішення розраховані на широке коло споживачів.

6. Різновидами евристичних методів групової роботи є:

- a) метод Меттчета;
- b) метод Дельфі;
- c) очікування натхнення;
- d) метод синектики.

7. Спеціальний засіб та метод вирішення унікальних завдань, обґрунтування прийняття найскладніших ГР, що є досить універсальною ефективною формою організації, розвитку та дослідження колективної розумової діяльності, методологічного мислення, – це:

- a) організаційно-діяльнісні ігри;
- b) ділові ігри;
- c) евристичне програмування.

8. Рекомендаційний етап функціонально-вартісного аналізу передбачає:

- a) пошук рішень щодо поліпшення функціонування об'єкта управління;
- b) створення макета або моделі модернізованого об'єкта управління;
- c) складання техніко-економічного опису обраного варіанта об'єкта управління.

9. Поведінкову теорію прийняття рішень, яка має яскраво виражений пояснювальний характер (тобто як фактично приймаються рішення), але не визначає характер (якими мають бути рішення), покладено в основу:

- a) концепції математичного вибору рішень (нормативного підходу);
- b) якісно-предметної концепції (дескриптивного підходу);
- c) комплексної (змішаної) концепції рішень.

10. Для узагальненої характеристики масових, якісно однорідних економічних явищ, показників, процесів використовуються:

- a) динамічні ряди;
- b) абсолютні величини;
- c) відносні величини;
- d) середні величини;
- e) узагальнення.

Контрольні запитання до модуля 2

- 1. У чому сутність невизначеності?
- 2. Які існують причини виникнення невизначеності?
- 3. Які є види невизначеності?
- 4. Що таке статистична та нестатистична невизначеність?
- 5. Які невизначеності розрізняють за ступенем ймовірності настання події?
- 6. Які невизначеності розрізняють за об'єктом невизначеності?
- 7. У чому сутність людської та технічної невизначеності?
- 8. Які існують невизначеності за місцем виникнення?
- 9. Які існують невизначеності за факторами виникнення?
- 10. Які існують невизначеності за часом виникнення?
- 11. У чому полягає об'єктивна й суб'єктивна основа ризику?
- 12. У чому сутність управління ризиками?

13. Способи зниження ризику?
14. Шляхи усунення ризику?
15. Методи ризик-менеджменту
16. Який критерій передбачає побудову матриці ризику?

Тестові завдання до модуля 2

1.	За часом виникнення розрізняють такі види невизначеності:
1	Сучасні
2	Ретроспективні
3	Поточні
4	Перспективні

2.	За об'єктом невизначеності розрізняють:
1	Людську невизначеність
2	Політичну невизначеність
3	Технічну невизначеність
4	Соціальну невизначеність
5	Інформаційну невизначеність

3.	Ризики, в результаті реалізації яких має місце висока ймовірність недосягнення запланованих результатів називаються:
1	Унікальні
2	Комерційні
3	Авантюрні
4	Чисті
5	Спекулятивні

4.	Вставте пропущене слово в наведене речення: Економічні, політичні, соціальні та природні умови складають ... основу ризику
-----------	--

5.	Завжди несуть у собі тільки втрати:
1	Системні ризики
2	Групові ризики
3	Статичні ризики
4	Регулятивні ризики
5	Виробничі ризики

6.	Залежно від можливого результату виділяють ризик:
1	Чистий
2	Індивідуальний
3	Груповий
4	Стохастичний
5	Спекулятивний

7.	У сучасній західній економічній літературі розрізняють дві теорії ризику:
1	Демократичну й консервативну
2	Буржуазну та підприємницьку
3	Класичну та неокласичну
4	Політичну та соціальну

8.	Які функції виконує ризик:
-----------	-----------------------------------

1	Загальну, приватну, специфічну
2	Інноваційну, регулятивну, захисну, аналітичну
3	Соціальну, економічну, політичну
4	Немає правильної відповіді

Ситуації

Задачі

Задача 1. Компанія випускає безалкогольний напій і розливає його в 40-літрові бочки. Змінні витрати на виробництво 1 л напою 0,7 грн, ціна продажу – 1,50 грн. Компанія передбачає, що внаслідок перевищення пропозиції над попитом з метою реалізації продукції компанія буде змушена знизити ціну на 0,30 грн. За останні 50 тижнів попит на продукцію розподілився так:

Попит на бочки на тиждень, шт	3	4	5	6	7
Імовірність попиту	0,1	0,2	0,3	0,2	0,2

Побудуйте платіжну матрицю доходів і визначте, яку кількість продукції має випускати компанія, за допомогою таких критеріїв, як математичне сподівання, дисперсія, середньоквадратичне відхилення і коефіцієнт варіації. Зробіть висновок щодо кількості продукції, призначеної для випуску, використовуючи критерії Байєса, Вальда, Лапласа, Севіджа та Гурвіца.

Якщо людина, яка приймає рішення про випуск продукції, має таку шкалу корисності доходу, то який варіант вона обере? Розрахуйте її премію за ризик.

Корисність доходу	0	10	20	35	60	100
Прибуток, грн	0	50	100	150	200	250

Задача 2. Видавець звернувся у відділ маркетингу, щоб визначити попит, що очікується на книгу. Дослідження відділу маркетингу показали:

Попит на книгу на три роки, кількість примірників	2000	3000	4000	5000
Імовірність	0,1	0,5	0,2	0,2

Прибуток від реалізації однієї книги становить 10 грн. Якщо книга не продається, збитки дорівнюють 4 грн за одиницю. Якщо видавець не задовольняє попит, збитки становлять 2 грн за одиницю.

Побудуйте платіжну матрицю доходів і визначте, яку кількість продукції має випускати компанія, за допомогою таких критеріїв, як математичне сподівання, дисперсія, середньоквадратичне відхилення й коефіцієнт варіації. Зробіть висновок щодо кількості продукції, що випускається, використовуючи критерії Байєса, Вальда, Лапласа, Севіджа та Гурвіца.

Якщо людина, яка приймає рішення про випуск продукції, має таку шкалу корисності доходу, то який варіант вона обере? Розрахуйте її премію за ризик.

Корисність доходу	0	10	20	35	65	100
-------------------	---	----	----	----	----	-----

Прибуток, тис. грн	0	10	20	30	40	50
--------------------	---	----	----	----	----	----

Задача 3. Компанія «Білий сніг» наступного року передбачає кілька варіантів отримання доходів і понесення витрат, млн грн: варіант 1: доходи [100, 120], витрати [80, 110]; варіант 2: доходи [80, 100], витрати [70, 100]; варіант 3: доходи [100, 110], витрати [90, 120]; варіант 4: доходи [80, 120], витрати [90, 100].

Визначте оптимальний варіант з погляду критеріїв крайнього оптимізму та крайньої обережності, критеріїв Вальда, Севіджа й Гурвіца (за $\lambda = 0,4$). Розрахунки оформіть у вигляді таблиць, сформулюйте висновки.

Задача 4. Можливі два варіанти дій, що ведуть до різних результатів. Проранжируйте ці дії, за: математичним сподіванням; дисперсією; за коефіцієнтом варіації; за сподіваною корисністю. Побудуйте функції корисності.

Варіанти		Виграші, їхні ймовірності й корисності			
1	Величина виграшів	- 20	10	65	80
	Імовірність виграшів	0,1	0,2	0,3	0,4
	Корисність виграшів	0	0,3	0,5	1
2	Величина виграшів	- 30	20	30	50
	Імовірність виграшів	0,2	0,3	0,4	0,1
	Корисність виграшів	0,1	0,3	0,5	0,2

Задача 5. Особа має зростаючу функцію корисності вигляду $U(x) = 0,02x^2 \geq 0$ і повинна обрати нове місце роботи з двох альтернативних варіантів. У першому випадку її невизначений дохід може становити 1000 тис. грн з імовірністю 0,5 або 3000 грн з тією самою ймовірністю. У другому місці їй пропонують безризиковий дохід 2000 грн. Яке місце роботи доцільно обрати цій особі?

Задача 6. Функція корисності певної особи визначається логарифмічною залежністю $U(W) = \ln(W)$. Вона може з однаковими шансами виграти і програти 100 грн. Скільки особа готова буде заплатити, щоб уникнути ризику, якщо поточний рівень її добробуту дорівнює 1 тис. грн?

Задача 7. Особа, яка приймає рішення про випуск продукції, має таку шкалу корисності доходу:

Корисність доходу	0	10	20	35	60	100
Дохід, тис. грн	0	50	100	150	200	250

Зробіть висновок щодо схильності або несхильності цієї особи до ризику. Прогнозується, що на ринку можуть виникнути дві ситуації стосовно попиту на цей вид продукції: у першій ситуації дохід становить 70 тис. грн з імовірністю 0,75 або 210 тис. грн, а в другій – гарантовано 140 тис. грн. Який варіант обере ця особа за критеріями очікуваного доходу та очікуваної корисності? Розрахуйте її премію за ризик.

Задача 8. Власник підприємства постає перед ситуацією, коли з імовірністю 10 % пожежа може знищити все його майно, з імовірністю 10 % – зменшити його нерухомість до 10 тис. грн, з імовірністю 80 % вогонь не завдасть йому шкоди й вартість його майна залишиться рівною 20 тис. грн. Яку максимальну суму він готовий заплатити за страховку, якщо його функція корисності має логарифмічний вигляд $U(W) = \ln(W)$, а страхові виплати становлять 20 тис. грн для першого випадку і 10 тис. грн – для другого?

Задача 9. Нехай функція корисності бізнесмена має такий вигляд: $U(x) = 10 + 2x$, де x – грошовий виграш. Бізнесмен може вкласти в будівництво магазину 25 тис. грн і вважає, що з імовірністю 0,5 він дістане прибуток у 32 тис. грн, а з імовірністю 0,5 утратить увесь свій капітал. Визначте, чи варто здійснювати інвестування проекту; якщо буде зроблене інвестування, то яка очікувана корисність цього заходу?

Задача 10. Бізнесмен під час своєї відпустки бажає зробити навколосвітню подорож, що коштує 10 000 дол. Корисність подорожі можна оцінити кількістю грошей, витрачених на відпочинок (x) . Функція корисності виражається залежністю $U(x) = \ln(x)$. Визначте:

- якщо існує 25 %-ва ймовірність утратити під час подорожі 1000 дол., то яка очікувана корисність навколосвітньої подорожі?
- яка максимальна грошова сума, що її бізнесмен готовий заплатити за страховку від втрати 1000 дол.?

6. Методи навчання. Математичні, статистичні, розрахунково-аналітичні, метод ілюстрування, дослідницький метод, пояснювально-ілюстративний метод, виконання практичних та індивідуальних розрахункових робіт.

7. Форми контролю. Метод усного опитування. Письмовий контроль. Тестові завдання для перевірки знань. Іспит.

8. Розподіл балів, які отримують студенти. Оцінювання студента відбувається відповідно до положення «Про екзамени та заліки у НУБіП України» від 27.12.2019 р. протокол №5 (табл.1.).

Таблиця 1

**Співвідношення між рейтингом здобувача вищої освіти
і національними оцінками**

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка національна за результати складання	
	екзаменів	заліків
90-100	Відмінно	Зараховано
74-89	Добре	
60-73	Задовільно	
0-59	Незадовільно	Не зараховано

Для визначення рейтингу студента (слухача) із засвоєння дисципліни **Rдис** (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу студента (слухача) з навчальної роботи **Rнр** (до 70 балів): **Rдис = Rнр + 0,3·Rат**

9. Методичне забезпечення

1. Практикум з дисципліни «Економічні і фінансові ризики / Т.В. Мірзоєва, О.А. Томашевська. К.: ЦП Компрінт, 2019. 47 с.

2. Обґрунтування господарських рішень та оцінка ризиків: Методичні вказівки для вивчення курсу студентами заочної форми навчання напрямів галузі знань 051 – „Економіка” Т.В.Мірзоєва К.: ЦП Компрінт, 2019. 100 с.

3. Методичні рекомендації до самостійного вивчення курсу "Економічні і фінансові ризики" (зі скороченим викладом лекційного матеріалу) для студентів економічних спеціальностей заочної форми навчання. Герасимчук Н.А., Мірзоєва Т.В., Томашевська О.А., К. Компрінт, 2015. 202 с.

4. Методичні рекомендації до виконання практичних завдань з курсу "Економічні і фінансові ризики". Мірзоєва Т.В., Томашевська О.А. К. Компрінт, 2019.195 с.

5. Методичні вказівки до вивчення дисципліни "Економічні і фінансові ризики" Мірзоєва Т.В., Томашевська О.А. К. Компрінт, 2019. 208 с.

10. Рекомендована література

• Основна

1. Азаренкова Г. М. Аналіз моделювання і управління ризиком (в схемах та прикладах) : навч. посіб. / Г. М. Азаренкова. Львів : Новий світ-2000, 2011. 240 с.

2. Герасимчук Н. А. Економічні і фінансові ризики: практикум. Навчальний посібник (вид. 2-ге) / Н. А. Герасимчук, Т. В. Мірзоєва, О. А. Томашевська. Київ: ЦП Компрінт, 2018. 366 с.

3. Герасимчук Н.А., Мірзоєва Т.В., Томашевська О.А. Економічні і фінансові ризики: навч. посіб. Київ : ЦП Компрінт, 2015. 288 с.

4. Горго І. О. Ризики як ключовий об'єкт управлінської діяльності аграрних підприємств. Науковий вісник НУБіП України. 2018. № 284. с. 288-298.

5. Диба М.І. Суть та види фінансових ризиків у системі ризик-менеджменту підприємства. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія : Облік та аудит. 2008. № 1. С. 22-28.

6. Донець Л. І. Економічні ризики та методи їх вимірювання : [навч. посіб.] / Л. І. Донець. К. : Центр навчальної літератури, 2006. 312 с.

7. Донець Л.І., Шепеленко О. В., Баранцева С.М. та ін.. Обґрунтування господарських рішень та оцінювання ризиків: навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2012. 472 с.

8. Євдокименко В.М., Дергалюк Б. В. Ризики підприємницької діяльності: розробка механізму управління. Науковий вісник ХДУ. Сер. : Економічні науки. 2014. Вип. 5(2). С. 74-77.

9. Загородній А.Г. Фінансово-економічний словник / А.Г. Загородній, Г.Л. Вознюк. – К.: Знання, 2007. – 1072с.

10. Зоріна О.А. Методи аналізу фінансових ризиків. Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку контролю і аналізу. 2011. №2(20). С. 221-229.

11. Колібаба Р.О. Класифікація ризиків сільськогосподарського виробництва. Інструменти мінімізації ризиків // Інтернет- ресурси Міністерства фінансів України (Електрон. ресурс) / Спосіб доступу: <http://minfin.gov.ua/control/uk/publish>

12. Машина Н.І. Економічний ризик та методи його вимірювання. Навчальний посібник. Київ: "Центр навчальної літератури", 2003. 188с.
13. Надрага В. І. Соціальні ризики: сутність, аналіз, можливості впливу : монографія / НАН України, Ін-т демографії та соц. дослідж. ім. М. В. Птухи. Київ : Сердюк В. Л., 2015. 329 с. 5.
14. Надрага В. І. Оцінка соціальних ризиків: проблеми вибору методології та інструментарію / В. І. Надрага // Фінанси України. №12. 2013. С. 70-77.
15. Ткаченко А. М., Якоюсь І.С. Методи оцінки підприємницького ризику. Науковий вісник Запорізької державної інженерної академії. 2008. № 1. С. 136-139.
16. Чуприна І.В. Поняття та класифікація ризиків в підприємницькій діяльності. Збірник наукових праць ВНАУ. Серія : Економічні науки. 2012. № 4. С. 187-193.

• Допоміжна

1. Клименко С. М. Обґрунтування господарських рішень та оцінка ризиків: [навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц.] / С.М. Дуброва, О.С. Дуброва. К.: КНЕУ, 2016. 188 с.
2. Королук Т. Дефініція «ризик»: законодавчий, економічний і обліко-вий аспекти (історія та сучасність) / Т. Королук // Бухгалтерський облік і аудит. – 2010. № 9. С. 12-18.
3. Левченко М. О. Генезис та класифікація ризиків у діяльності промислових підприємств / М. О. Левченко // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. 2019. №5, Т.2. С. 174-178
4. Лук'янова В.В. Економічний ризик : [навч. посіб.] / В. В. Лук'янова, Т. В. Головач. Київ: Академвидав, 2017. 462 с.
5. Тюленева Ю.В. Визначення категорії «ризик підприємницької діяльності» як основа ефективної діяльності підприємств / Ю.В. Тюленева. Економічний вісник НТУУ «Київський політехнічний інститут: збірник наукових праць. 2018. № 6. С.47-52.
6. Філіпович О. П. Основні ризики економічної безпеки підприємства / О. П. Філіпович // Економіка АПК. 2011. № 12. С. 173-176
7. Фоміна О. В. Оцінка ризиків підприємства в системі обліку / О. В. Фоміна, О. М. Гончаренко // Економічний часопис-XXI. 2015. № 3-4(2). С. 67-70.
8. Шепеленко О.В. Управління підприємницькими ризиками суб'єкта господарювання/ О.В.Шепеленко // Економічні науки: Вісник ДонНУЕТ. – 2016. № 4(52), с. 189-199.

11. Інформаційні ресурси

1. www.cul.com.ua/.../obgrunt_gosp_reihen Обґрунтування господарських рішень та оцінювання ризиків. Навч. посіб. / За заг. ред. Донець Л. І. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 472 с.
2. www.ec-study.com/.../b100099_klimenko Клименко С. М., Дуброва О. С. Обґрунтування господарських рішень та оцінка ризиків: Навч. посібник. – К.: КНЕУ, 2015. – 252 с.
3. www.rada.gov.ua/ Офіційний портал Верховної ради України
4. www.ukrstat.gov.ua/ Державна служба статистики України
5. www.nbuv.gov.ua/ Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського